

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI TARBIYALANUVCHILARINING IJODKORLIK QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH

Hamidova Sohiba Akramjanovna

Termiz shahar 28-sonli maktabgacha ta'lim tashkiloti logopedi

ANNOTATSIYA

Ijodiy qobiliyatlar faoliyatni muvaffaqiyatli amalga oshirishning haqiqiy vositasi bo'lgan umumiy va maxsus qobiliyatlar darajasi bilan bevosita bog'liq emas, lekin shaxsning ijodiy salohiyatini aniq belgilamaydi. Ularning hissasi faqat shaxsning motivatsion tuzilishi, uning qiymat yo'nalishlari orqali sinishi orqali amalga oshiriladi.

Kalit so'zlar: ijod, qobiliyat, intellekt, daraja, fazilat, hissiy yuksalish.

Ijodkorlik ko'plab fazilatlarning birlashuvidir. Inson ijodining tarkibiy qismlari masalasi hali ham ochiq, garchi hozirgi vaqtda bu muammo bo'yicha bir nechta farazlar mavjud.

Ijodkorlik uchta asosiy guruhga bo'linadi:

- 1) motivatsiya bilan bog'liq qobiliyatlar (qiziqishlar va moyilliklar);
- 2) temperament (emotsionallik) bilan bog'liq qobiliyatlar;
- 3) aqliy qobiliyatlar.

R. Sternberg (58) ijodkorlik jarayoni uchta maxsus intellektual qobiliyat mavjud bo'lganda mumkin bo'lishini ta'kidlaydi:

Muammolarni yangi nuqtai nazardan ko'rish va odatiy fikrlash tarzidan qochish uchun sintetik qobiliyat;

G'oyalarni yanada rivojlantirishga arziydimi yoki yo'qligini baholashning analitik qobiliyati;

G'oyaning ahamiyatiga boshqalarni ishonirishning amaliy-kontekstli qobiliyati.

Agar shaxs analitik qobiliyatni qolgan ikkitasining zarariga juda rivojlangan bo'lsa, u zo'r tanqidchi, lekin ijodkor emas. Sintetik qobiliyat, analitik amaliyot bilan qo'llab-quvvatlanmaydi, ko'plab yangi g'oyalarni keltirib chiqaradi, ammo tadqiqot tomonidan tasdiqlanmagan va foydasiz. Qolgan ikkitasisiz amaliy qobiliyat yorqin ifodalangan, ammo "yomon" g'oyalarga olib kelishi mumkin. Ijod tafakkurning stereotiplardan va tashqi ta'sirlardan mustaqil bo'lishini talab qiladi.

Sternberg nuqtai nazaridan ijodkorlik oqilona tavakkal qilish qobiliyatini, to'siqlarni engib o'tishga tayyorlikni, ichki motivatsiyani, noaniqlikka tolerantlikni (tolerantlikni), boshqalarning fikriga qarshilik ko'rsatishni anglatadi.

Ijodkorlik muammosining taniqli mahalliy tadqiqotchisi A.N. Luk (25) taniqli olimlar, ixtirochilar, rassomlar va musiqachilarning tarjimai holiga asoslanib, quyidagi ijodiy qobiliyatlarni ta'kidlaydi:

- 1) muammoni boshqalar ko'rmaydigan joyda ko'rish qobiliyati;
- 2) aqliy operatsiyalarni o'chirish, bir nechta tushunchalarni bittasiga almashtirish va axborot nuqtai nazaridan tobora ko'proq sig'imga ega bo'lgan belgilarni qo'llash qobiliyati;
- 3) bir masalani yechishda olingan ko'nikmalarni boshqa masalani yechishda qo'llash qobiliyati;
- 4) voqelikni qismlarga ajratmasdan, yaxlit holda idrok etish qobiliyati;
- 5) uzoq tushunchalarni osongina bog'lash qobiliyati;
- 6) xotiraning kerakli vaqtda kerakli ma'lumotlarni ishlab chiqarish qobiliyati;
- 7) fikrlashning moslashuvchanligi;
- 8) muammoni tekshirishdan oldin uni hal qilish uchun alternatalardan birini tanlash qobiliyati;
- 9) mavjud bilimlar tizimiga yangi idrok etilgan axborotni kiritish imkoniyati;
- 10) narsalarni qanday bo'lsa, shunday ko'ra bilish, kuzatilayotgan narsani izohlash orqali olib kelinayotgan narsadan farqlay bilish;
- 11) g'oyalarni yaratish qulayligi;
- 12) ijodiy tasavvur;
- 13) tafsilotlarni aniqlashtirish, asl g'oyani yaxshilash qobiliyati.

O'rganish uchun ichki motivatsiyani yaratish. Ijodkorlikka, yuqori o'z-o'zini hurmat qilishga, o'ziga ishonchga e'tibor qaratgan holda o'rganish uchun ichki motivatsiya zarurati. Faqat ular asosida ijodiy qobiliyatlarni muvaffaqiyatli rivojlantirish mumkin. Shunda bolaning kognitiv ehtiyoji, xohish-istaklari, uning nafaqat bilimga, balki izlanish jarayoniga qiziqishi, hissiy yuksalish kuchli ruhiy zo'riqish ortiqcha ishlamaslikning ishonchli kafolati bo'lib xizmat qiladi va bolaga foyda keltiradi. .

Bolaga to'g'ri pedagogik yordam. Kattalarning ko'zga tashlanmaydigan, aqlli, do'stona yordami (ishora emas). Agar bola o'zi qila olsa, unga hech narsa qila olmaysiz. U o'zi o'ylay oladigan bo'lsa, siz uning uchun o'ylay olmaysiz.

Turli xil ish shakllarining kombinatsiyasi. Ijodiy vazifaning maqsadlari va uning murakkablik darajasiga qarab sinfda frontal, guruh, individual ish shakllarining optimal kombinatsiyasi. Kollektiv va guruh shakllarini afzal ko'rish, qo'shma qidiruv bir nechta odamlarning bilim, ko'nikma va qobiliyatlarini birlashtirishga imkon berishi, aks ettirish intensivligini oshirishga yordam berishi bilan bog'liq. muhim rol yangisini yaratish jarayonida. Mulohaza yuritish jarayonida talaba nafaqat ijodiy

faoliyatni, balki o'zini ham ijodkorlikda (ehtiyojlari, motivlari, imkoniyatlari va boshqalar) amalga oshiradi, bu unga o'z ta'lim yo'lini to'g'rilash imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

1. U Mekhriniso "The use of creative games in the educational process in preschool education" Web of Scientist: International Scientific Research Journal <https://wos.academiascience.org>. Published: May 19, 2022
2. M Umarova "MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI AXLOQIY QADRIYATLAR RUHIDA TARBIYALASHNING O'ZIGA XOSLIGI" Журнал естественных наук, 2022/8/25 <https://phys-tech.jdpu.uz/index.php/natscience/article/view/6538>
3. M Umarova "PRINCIPLES OF COMMUNICATION CULTURE DEVELOPMENT IN PRESCHOOL CHILDREN" Conferencea, 2023/3/7
4. Umarova, M. I. qizi. (2023). QOIDALI O'YIN BOLALARNING UYG'UN RIVOJLANISHI VOSITASI SIFATIDA. Educational Research in Universal Sciences, 2(9), 107–110. Retrieved from <http://erus.uz/index.php/er/article/view/3708>
5. MI qizi Umarova "PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL CHARACTERISTICS OF CHILDREN'S PHYSICAL AND MENTAL DEVELOPMENT IN RULED GAMES" Educational Research in Universal Sciences, 295-297 2023.5.24 <http://erus.uz/index.php/er/article/view/2352>
6. M Umarova, A Ro'ziyeva "MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA TASVIRIY FAOLIYATNING AHAMIYATI" Наука и инновация, 2023 1(6), 33–35 <https://in-academy.uz/index.php/si/article/view/14283>
7. MI qizi Umarova "RIVOJLANTIRUVCHI O'YIN TEXNOLOGIYASI VA UNING MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING JISMONIY VA RUHIY RIVOJLANISHIDAGI AHAMIYATI" Educational Research in Universal Sciences, 1172-1176 2023.6.16 <http://erus.uz/index.php/er/article/view/3037>
8. MI kizi Umarova "DEVELOPMENTAL GAME TECHNOLOGY AND ITS IMPORTANCE IN THE PHYSICAL AND MENTAL DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN" Educational Research in Universal Sciences 196-198 2023.7.27 <http://erus.uz/index.php/er/article/view/3368>
9. MI qizi Umarova "QOIDALI O'YIN MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING UYG'UN RIVOJLANISHI VOSITASI SIFATIDA" Educational Research in Universal Sciences 193-195 2023.7.27 <http://erus.uz/index.php/er/article/view/3366>
10. MI qizi Umarova "[BOLALARNING JISMONIY VA RUHIY RIVOJLANISHI UYG'UNLIGINI TA'MINLASH METODIKASI](http://erus.uz/index.php/er/article/view/3580)" Educational Research in Universal Sciences 263-265 2023/8/17 <http://erus.uz/index.php/er/article/view/3580>
11. MI qizi Umarova "QOIDALI O'YINLARDA BOLALARNING JISMONIY VA RUHIY RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK XUSUSIYATLARI" Educational Research in Universal Sciences 266-268 2023/8/17 <http://erus.uz/index.php/er/article/view/3581>